

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1VCdo/1/2022
Identifikačné číslo spisu: 1114205015
Dátum vydania rozhodnutia: 17.05.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1114205015.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veľkom senáte občianskoprávneho kolégia zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Sone Mesiarkinovej, JUDr. Aleny Svetlovskej, Mgr. Dušana Čima, JUDr. Martina Vladika, JUDr. Viery Petrikovej a JUDr. Ľubora Šeba, v spore žalobcu U. L. F., bývajúceho v Z., B. XXXX/XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., so sídlom v Košiciach, Cimborkova 13, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Matej Kukura, PhD., proti žalovanému U. F., bývajúcemu v V., O. E.O. XX/C, zastúpenému ORLIK advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom v Jablonovom 722, v mene ktorej koná ako konateľka advokátka JUDr. Martina Orliková, o určenie neúčinnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 45C/80/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. októbra 2016, sp. zn. 6Co/425/2015,

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 24. októbra 2016, sp. zn. 6Co/425/2015 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Vymáhateľná pohľadávka v zmysle ustanovenia § 42a odsek 1 Občianskeho zákonníka je pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať v základnom súdnom konaní.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 22.1.2015, č. k. 45C/80/2014-104, určil, že darovacia zmluva z 11.3.2010, doplnená dodatkom z 27.1.2011, uzavretá medzi C. C. F. (ako darcom) a žalovaným (ako obdarovaným), ktorej vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností bol povolený Správou katastra pre hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava pod číslom X. XXXXX dňa 21.2.2011, o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaným na liste vlastníctva č. XXXX, okres V. C., obec V. - U. Č. O. U., katastrálne územie X., a to: bytu č. X, číslo vchodu XX/C, nebytového priestoru číslo X - T..X, nebytového priestoru číslo XX - M., nebytového priestoru XX - M..X, záhrady vo výmere 284 m², zastavané plochy a nádvoria (všetky podrobne identifikované vo výrokovvej časti rozsudku prvoinštančného súdu), je voči žalobcovi neúčinná a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v sume 99,50 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

1.1. Vychádzal z názoru, že žaloba je dôvodná, keď výsledkami vykonaného dokazovania bolo preukázané, že boli splnené všetky podmienky pre vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu, vyplývajúce z ustanovenia § 42a ods. 1 a ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), vrátane podmienky existencie vymáhateľnej pohľadávky, interpretujúc tento pojem v súlade s jeho vymedzením v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) z 23. decembra 1999 sp. zn. 3Cdo/102/99, publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2001 pod č. 44 (R 44/2001) (ďalej len „rozhodnutie R 44/2001“), t. j. tak, že za vymáhateľnú pohľadávku treba považovať žalovateľnú pohľadávku.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného zhora označeným rozsudkom rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a vyslovil, že žalovaný má nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania.

2.1. Na rozdiel od prvoinštančného súdu dospel k záveru, že žalobca nemal aktívnu legitimáciu v konaní o odporovacej žalobe, pretože v čase rozhodovania nemal voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku, t. j. takú pohľadávku, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou. V súvislosti s tým uviedol, že sa nestotožňuje s právnym názorom vyjadreným v rozhodnutí R 44/2001, v zmysle ktorého je vymáhateľnou pohľadávkou žalovateľná (dospelá) pohľadávka. Za správny považuje názor vyslovený v uznesení najvyššieho súdu zo 17. decembra 2013 sp. zn. 6Cdo/253/2012, podľa ktorého vymáhateľnou pohľadávkou je vykonateľná pohľadávka, t. j. pohľadávka priznaná veriteľovi vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, na základe ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia - exekúciu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolať“). Navrhol rozsudok odvolacieho súdu zmeniť tak, že sa potvrdzuje rozsudok súdu prvej inštancie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke výkladu zákonného pojmu „vymáhateľná pohľadávka“. Nesúhlasil s právnym záverom odvolacieho súdu, podľa ktorého pojmu vymáhateľná pohľadávka v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka zodpovedá vykonateľná pohľadávka. Uviedol, že odvolací súd sa pri riešení tejto otázky odklonil od zjednotenej judikatúry predstavovanej rozhodnutím R 44/2001, v zmysle ktorého zákonnému pojmu vymáhateľná pohľadávka zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. Tým je splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. a/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“). Pokiaľ by sa malo vychádzať z toho, že predmetná otázka je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozhodovaná rozdielne, pretože najvyšší súd v neskorších rozhodnutiach sp. zn. 6Cdo/253/2012 a 5Cdo/188/2010 vyložil pojem vymáhateľná pohľadávka inak, a to tak, že mu zodpovedá vykonateľná pohľadávka, no v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/198/2010 a 2Obdo/69/2012 zotrval na názore vyjadrenom v rozhodnutí R 44/2001, potom je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. Vo svojej právnej argumentácii uvedenej v dovolaní považoval za správny právny názor vyslovený v rozhodnutí R 44/2001.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol tento mimoriadny opravný prostriedok pre neprípustnosť odmietnuť, resp. ho ako neopodstatnený zamietnuť.

5. Vec prejednávajúci senát 6C podľa § 48 ods. 1 CSP postúpil uznesením sp. zn. 6Cdo/237/2017 zo dňa 26. júna 2019 veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu. Vyslovil názor, podľa ktorého zákonnému pojmu vymáhateľná pohľadávka zodpovedá vykonateľná pohľadávka, t. j. pohľadávka priznaná veriteľovi vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, na základe ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia - exekúciu. Tento názor je rozdielny od právneho názoru, podľa ktorého zákonnému pojmu vymáhateľná pohľadávka zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní (žalovateľná pohľadávka), ktorý dovolací súd zaujal v rozhodnutí R 44/2001, ako aj v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/198/2010 a 2Obdo/69/2012.

6. Veľký senát si po postúpení veci senátom 6C v súlade s § 48 ods. 4 C. s. p. vyžiadal stanoviská ministra spravodlivosti Slovenskej republiky, generálneho prokurátora Slovenskej republiky, Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a Trnavskej univerzity v Trnave. Všetky oslovené inštitúcie

sa v otázke interpretácie slovnej väzby „vykonateľná pohľadávka“ zhodne priklonili k názoru, že to môže byť aj pohľadávka, ktorú ešte nemožno vymáhať prostredníctvom exekúcie.

7. Minister spravodlivosti Slovenskej republiky vyslovil názor, že ak je z procesného hľadiska možné, aby súd v rámci konania o neúčinnosti právneho úkonu medzi dlžníkom a treťou osobou deklaroval, že existuje nesplatená pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi, potom je v takomto konaní možné priznať veriteľovi ochranu aj v prípade, ak pohľadávku, ktorú má veriteľ voči dlžníkovi, ešte nemožno vymáhať prostredníctvom exekúcie. Poukázal na historické súvislosti - cez tzv. odporový poriadok z roku 1931 (zákon č. 64/1931 Sb. konkurzný, odporovací a vyrovnací poriadok), rakúsku právnu úpravu, tzv. stredný Občiansky zákonník z roku 1950, Občiansky zákonník až po jeho novelizáciu zákonom č. 509/1991 Zb. a uviedol, že nemožno vyvodiť, že platná právna úprava sleduje rovnaký cieľ ako tá historická, a preto „vymáhateľnosť“ treba interpretovať ako „vykonateľnosť“. Denotáty „vymáhateľný“ a „vykonateľný“ sú lingvisticky rozdielne. Zatiaľ čo „vykonateľnosť“ odkazuje na exekučný titul po uplynutí paričnej lehoty na dobrovoľné plnenie, naopak „vymáhateľnosť“ odkazuje na existenciu právneho nároku v spojení s predpokladom úspešnej žalovateľnosti. Vymáhateľnosť často predchádza vykonateľnosť. Automatické zamieňanie slovnej väzby „vymáhateľná pohľadávka“ za „vykonateľnú pohľadávku“ pri interpretácii § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka treba považovať za nesprávne.

8. Generálny prokurátor Slovenskej republiky sa nestotožnil s interpretáciou vec prejednávajúceho senátu a argumentoval, že obsah slovného spojenia „vymáhateľná pohľadávka“ (§ 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka) musí byť rovnaký ako obsah jazykovo identických výrazov uvedených v iných ustanoveniach Občianskeho zákonníka. Poukázal pritom na nevymáhateľnosť výhry (§ 845 ods. 1, § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka), na skutočnosť, že „vykonateľná pohľadávka“ (osvedčená exekučným titulom) nezodpovedá pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ (inak aj „žalovateľná pohľadávka“ alebo „pohľadávka uplatniteľná na súde“), a že „vymáhateľná pohľadávka“ a „splatená (zročná) pohľadávka“ nie sú synonymá. Splatená pohľadávka totiž nemusí byť vymáhateľnou, pokiaľ ide o naturálnu obligáciu. V zmysle ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka veriteľova pohľadávka nemusí byť osvedčená exekučným titulom v čase podania odporovacej žaloby. Výklad prezentovaný senátom 6C znemožňuje účinné uplatnenie práv veriteľa, keď veriteľ nevie objektívne zabezpečiť získanie exekučného titulu najneskôr do uplynutia lehoty na podanie odporovacej žaloby; je nútený podať odporovaciu žalobu najneskôr v lehote troch rokov aj vtedy, ak v čase podania odporovacej žaloby ešte nie je skončené konanie o žalobe na plnenie voči dlžníkovi. Ak by bol exekučný titul voči dlžníkovi podmienkou pre vyhovieť odporovacej žalobe, musel by súd konajúci o odporovacej žalobe konanie (obligatórne) prerušiť, hoci takáto povinnosť mu z ustanovení C. s. p. nevyplýva. Zaoberal sa aj ďalšími úvahami - či veriteľ nevyhnutne potrebuje exekučný titul, či bude na majetok dlžníka viesť exekučné konanie, záväznosťou súdnych rozhodnutí (§ 228 C. s. p.), logickou súdržnosťou pri výklade právnych noriem súkromného práva a trestného práva postihujúcich konania v rámci majetkových vzťahov (§ 240 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov), a napokon aj právnu úpravou konkurzu, z ktorej je jednoznačné, že po vyhlásení konkurzu nie je odporovanie právnym úkonom dlžníka podmienené tým, že ukrátení veriteľa majú svoje pohľadávky priznané právoplatným rozsudkom voči dlžníkovi. V závere jeho vyjadrenia uviedol, že slovné spojenie „ak ukracujú uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky“ (§ 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka) treba vykladať tak, že pohľadávka nemusí byť v čase rozhodovania súdu o odporovacej žalobe už vykonateľná (osvedčená exekučným titulom).

9. Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave vyslovila názor, podľa ktorého je legitímne interpretovať pojem „vymáhateľná pohľadávka“ použitý v ustanovení § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka v duchu rozhodnutia R 44/2001. Pojem vymáhateľnosť treba vnímať v zmysle súdnej žalovateľnosti pohľadávky. Vymáhateľnosť ako vlastnosť pohľadávky nastupuje ešte pred jej vykonateľnosťou. Tento názor vyslovila na základe gramatického, ako aj teleologického výkladu.

10. Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave uviedla, že argumenty vec prejednávajúceho senátu nie sú natoľko jednoznačné, aby sa ustanovenie § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka vykladalo tak, že vymáhateľnou pohľadávkou je pohľadávka vykonateľná. Vyslovila, že z jazykového výkladu vyplýva, že

má ísť o pohľadávku žalovateľnú, pričom ani účel zákona, ani systematické súvislosti, a ani požiadavka ústavne súladného výkladu si odklon od doslovného znenia zákona nevyžadujú.

11. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p. v spojení s § 48 ods. 1 a 4 rovnakého zákona) po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou a riadne zastúpenou osobou, a že spĺňalo zákonom požadované náležitosti, vrátane riadneho vymedzenia dovolacieho dôvodu, pristúpil k skúmaniu splnenia podmienok prípustnosti dovolania. Dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke výkladu zákonného pojmu vymáhateľná pohľadávka, prípustnosť dovolania odôvodnil rozdielnou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p.). V rámci tejto činnosti dospel k záveru, že bol splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p., t. j., že v dovolaní vymedzená právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. V otázke výkladu zákonného pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, dochádza k názorovému rozporu a to, či sa ňou má rozumieť žalovateľná pohľadávka (reprezentovaný rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/102/99, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ročník 2001 pod č.44 alebo vykonateľná pohľadávka, ktorý preferuje vec prejednávajúci senát 6C v súlade s predchádzajúcim rozhodnutím o mimoriadnom dovolaní v tejto veci sp. zn. 6MCdo/18/2011.

13. V rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/102/99, ktoré položilo základ ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu jeho uverejnením v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (R 44/2001) bolo vyslovené, že zákonnému pojmu vymáhateľná pohľadávka zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. V odvodnení rozhodnutia najvyšší súd uviedol, že k tomuto záveru dospel systémovým prístupom k interpretácii použitého slova „vymáhateľný“, jednak z hľadiska sémantického a historického rozboru, ale aj z hľadiska účelového významu textu tejto právnej normy. Vymáhateľný je, podľa Slovníka slovenského jazyka vydaného vo vydavateľstve SAV Bratislava v roku 1965 alebo podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka vydaného vo vydavateľstve Věda v roku 1989, taký, „ktorý možno na základe právneho nároku žiadať, získať, vydobýť a pod.“, teda „čo možno vymáhať“; naproti tomu vykonateľný je podľa prvého z uvedených slovníkov taký, „ktorý môže byť uskutočnený, vykonaný“, pričom sa tu výslovne odkazuje na slovné spojenia „konateľná listina, vykonateľné rozhodnutie, vykonateľný rozsudok“. To, že zákonodarca použil termín „vymáhateľná pohľadávka“ celkom vedome, svedčí aj dikcia druhej vety ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka (kde stanovuje, že: „Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený“), potom rovnaká dikcia sa objavuje aj v ustanovení § 350 ods. 1, 2, či v ustanovení § 845 ods. 1 Občianskeho zákonníka, kde by nemalo byť sporné, že tam uvedené pohľadávky nemožno vymáhať pred súdom v základnom konaní a nie až v konaní o výkon rozhodnutia (kde by to možné bolo) a nakoniec takúto dikciu obsahuje celý rad ustanovení Obchodného zákonníka (§ 584 ods. 2 „...vymáhať nárok na plnenie záväzku...“, § 586 „...splnenie týchto záväzkov vymáhať...“ a § 599), či zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov v ustanovení § 15 ods. 1 hovorí o „vymáhateľnej pohľadávke“, ale ustanovenie § 23 ods. 3 už o „vykonateľnej pohľadávke“. Všeobecne je uznávané, že ak zákon použije rôzne výrazy, myslí tým rôzne predmety, vzťahy, či situácie.

14. Zhodný názor prezentoval najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 2Obdo/69/2012 zo dňa 30.10.2013, 2Cdo/180/2013 zo dňa 30.10.2014 ako aj 4Cdo/198/2010 zo dňa 01.07.2012 V tomto ostatnom rozhodnutí vyslovil, že pokiaľ mal veriteľ preukázateľne voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku, ktorú si aj v súdnom konaní riadne uplatnil, táto mu však nebola právoplatne v takomto konaní priznaná len z dôvodu (medzitým) zániku dlžníka v dôsledku zamietnutia návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku dlžníka, nestratil tým veriteľ aktívnu legitímáciu v konaní o neúčinnosť právneho úkonu.

15. V uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/253/2012 zo 17. decembra 2013 bol pojem vymáhateľná

pohľadávka interpretovaný ako vykonateľná pohľadávka. Na zdôvodnenie svojho názoru dovolací súd uviedol, že z účelu a zmyslu odporovacej žaloby vyplýva, že vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle ustanovenia § 42a ods. 1 Obč. zákonníka sa rozumie taká pohľadávka, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou, t. j. pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu. Ak slúži odporovacia žaloba k uspokojeniu pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, nezodpovedalo by tomuto jej účelu, keby pohľadávka veriteľa nebola priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, a keby išlo len o pohľadávku „dospelú“ či splatnú, teda žalovateľnú. Poukázal aj na zhodnosť právnej úpravy odporovateľnosti právneho úkonu v Slovenskej republike s právnou úpravou tohto inštitútu v Českej republike do 31.12.2013 a na rovnaké závery českej judikatúry (rozhodnutia uverejnené v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Českej republiky pod R 12/1998, R 12/2003 a R 5/2007). Uvedenú argumentáciu podporil aj historickým výkladom vychádzajúcim z predchádzajúcej právnej úpravy inštitútu odporovateľnosti právnych úkonov. Poukázal na to, že tzv. stredný Občiansky zákonník - zákon č. 141/1950 Zb. - v § 51 ustanovoval, že ak si veriteľ vyhradí pred tým, než sa jeho pohľadávka stane vymáhateľnou, uplatniť odpor tým, že urobí oznámenie prostredníctvom súdu alebo notára tomu, proti komu sa má odpor uplatniť, nebeží potom lehota na odpor ďalej, dokiaľ sa veriteľova pohľadávka nestane vymáhateľnou. Z toho je zrejmé, že za vymáhateľnú pohľadávku sa nepovažovala pohľadávka „žalovateľná“, resp. „zročná“, ale pohľadávka priznaná autoritatívnym rozhodnutím (použitá formulácia „sa stane vymáhateľnou“), teda vykonateľná. Z hľadiska histórie inštitútu odporovateľnosti možno poukázať aj na výslovný termín „vykonateľná“ pohľadávka použitý v § 9 čl. III zákona z 27. marca 1931 č. 64 Sb. z. a n., ktorým sa vydávajú poriadky konkurzný, vyrovnací a odporovací (bez uvádzacích ustanovení).

16. Rozhodnutia najvyššieho súdu 3Cdo/61/2008 zo dňa 30.07.2009, 5Cdo/188/2010 zo dňa 23.11.2011, 5Cdo/109/2018 z 28.3.2019 síce uviedli zhodný výklad pojmu vymáhateľná pohľadávka, ale išlo iba o obiter dictum, pretože táto otázka nebola pre rozhodnutie v týchto veciach rozhodujúca.

17. Vec predkladajúci senát 6C v postupujúcom uznesení vyslovil, že sa nestotožňuje s názorom, podľa ktorého zákonnému pojmu vymáhateľná pohľadávka zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní (žalovateľná pohľadávka), ale naopak, zastáva názor, že tomuto pojmu zodpovedá vykonateľná pohľadávka, t. j. pohľadávka priznaná veriteľovi vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, na základe ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia - exekúciu, pričom poukázal na argumentáciu uvedenú v uznesení najvyššieho súdu zo 17. decembra 2013 sp. zn. 6Cdo/253/2012, s ktorou sa v celom rozsahu stotožnil, a ktorej základ zopakoval. Zdôraznil, že názor, podľa ktorého pod vymáhateľnou pohľadávkou treba rozumieť žalovateľnú pohľadávku, podrobila kritike aj právna teória (porovnaj Fekete, I.: Občiansky zákonník 1. Veľký komentár, Bratislava: Eurokódex 2011, str. 326; JUDr. Jaromír Svoboda a kolektív, Občiansky zákonník, Komentár a súvisiace predpisy, EUROUNION, spol. s r. o., Bratislava 2005, str. 101 - 102). Jeho neudržateľnosť podoprel aj argumentom o zbytočnosti (nepoužiteľnosti) rozhodnutia vyhovujúceho odporovacej žalobe pri neexistencii pohľadávky priznanej exekučným titulom. Ak by totiž pre rozhodnutie o neúčinnosti právneho úkonu bola postačujúca len existencia žalovateľnej pohľadávky, potom by takéto rozhodnutie nemohlo splniť svoj účel, ak by následne (po jeho vydaní) z rozličných dôvodov pohľadávka veriteľa nenadobudla kvalitu vykonateľnej pohľadávky. Ďalej postupujúci senát uviedol, že už uvedené ustanovenie § 51 tzv. stredného Občianskeho zákonníka upravovalo možnosť veriteľa, aby pred tým, ako sa stane jeho pohľadávka vymáhateľnou, si vyhradil podanie odporu, a tým zabránil, pri dlhšie trvajúcom konaní o priznanie pohľadávky, uplynutiu lehoty na podanie odporovacej žaloby. Keďže platný Občiansky zákonník už takúto možnosť neupravuje, nepriaznivému dôsledku uplynutia prekluzívnej lehoty skôr, ako si veriteľ môže obstarat' vymáhateľnú pohľadávku v zmysle jej vykonateľnosti, možno čeliť využitím procesného inštitútu prerušenia konania. S prihliadnutím na skutočnosť, že pre vyhoviecie odporovacej žalobe je postačujúce, ak pohľadávka žalujúceho veriteľa sa stane vymáhateľnou (vykonateľnou) v priebehu odporovacieho konania (v čase rozhodovania súdu), prerušenie konania o odporovacej žalobe až do skončenia konania, ktorého výsledkom môže byť vykonateľná pohľadávka, sa javí ako vhodné a súladné so zásadou spravodlivej ochrany práv. Ak teda v čase rozhodovania súdu o odporovacej žalobe pohľadávka žalobcu (veriteľa) voči dlžníkovi ešte nie je vymáhateľná a žalobca sa domáha jej priznania v inom konaní, je spravídla daný dôvod na prerušenie konania o odporovacej žalobe

podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O. s. p.

18.1. Senát 6C zmenu judikatúry odôvodňuje účelom a zmyslom odporovacej žaloby. Tvrdí, že odporovacia žaloba slúži „k uspokojeniu pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní“, pričom by tomuto účelu nezodpovedalo, „keby pohľadávka veriteľa nebola priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, a keby išlo len o pohľadávku dospelú, teda splatnú.“ Senát 6C však opomína, že odporovateľnosť právnych úkonov je inštitút hmotného práva upravený v § 42a a § 42b Občianskeho zákonníka a neúčinnosť právneho úkonu je hmotnoprávnym následkom ukracujúceho charakteru tohto konania. Len zo skutočnosti, že k uspokojeniu pohľadávky veriteľa dôjde až v exekučnom konaní, nemožno vyvodzovať záver, že vymáhateľnou pohľadávkou je pohľadávka vykonateľná. Nemožno opomenúť, že v prípade úspešnosti veriteľa v konaní o odporovacej žalobe, môže dôjsť k dobrovoľnému plneniu dlžníka (a teda dôsledkom nemusí byť výkon rozhodnutia - exekúcia). Niet sporu o tom, že účelom odporovacej žaloby je ochrana veriteľa. Interpretácia vymáhateľnej pohľadávky podľa judikatúry uvedenej v R 44/2001 nepochybne poskytuje veriteľovi širšiu ochranu, a to vo vzťahu ku všetkým dospelým pohľadávkam, než interpretácia postupujúceho senátu 6C.

18.2. Senát 6C argumentuje ďalej tým, že stredný Občiansky zákonník (zák. č. 141/1950 Zb.), tiež používal pojem „vymáhateľná pohľadávka“ a z ktorého dnešná právna úprava skoro doslovne vychádza, pričom Odporovací poriadok (zák. č. 64/1931 Sb. z. an.) dokonca hovoril o vykonateľnej pohľadávkou výslovne. V súvislosti s týmto historickým výkladom veľký senát považuje za potrebné upozorniť na skutočnosť, že napriek požitiu pojmu vymáhateľná pohľadávka v § 51 stredného Občianskeho zákonníka s významom vykonateľnej pohľadávky, uvedené zákonne ustanovenie súčasne upravovalo osobitný inštitút na uplatnenie odporového práva do času vykonateľnosti pohľadávky tzv. výhradu odporu. Hmotnoprávna úprava tak priamo poskytovala komplexnú ochranu veriteľa. V súčasnosti však veriteľ nemá k dispozícii hmotnoprávny inštitút umožňujúci mu dosiahnutie identického výsledku ako v minulosti pri výhrade uplatnenia odporu v zmysle ustanovenia § 51 stredného Občianskeho zákonníka. Subsidiárna možnosť využitia procesnoprávneho inštitútu prerušenia konania (§ 162 ods. 1 písm. a/ CSP) nie je dostačujúca a zároveň nespĺňa systémové požiadavky ochrany veriteľa obsiahnuté v tradičných hmotnoprávných ustanoveniach objektívneho odporového práva.

18.3. Postupujúci senát 6C poukazuje aj na zhodný názor právnej doktríny. Odkazuje pritom na dva komentáre k Občianskemu zákonníku (FEKETE, I. Občiansky zákonník I. Veľký, komentár. Bratislava: Eurokódex, 2011, str. 326; a SVOBODA, J. a kol. Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy. Bratislava: EUROUNION, 2005, str. 101 - 102). V tejto súvislosti však treba uviesť, že existujú aj názory opozitné (napr. Števec M., Dulak A., Bajánková J., Fečík M., Sedlačko F., Tomašovič M. a kol. Občiansky Zákonník I. Komentár, Praha: C. H. Beck, 2015 s. 318n; Eliáš K., Zákon a profesori (Malé praktikum zo sociológie práva (In Právni rozhledy, roč. VI, č. 6, s. 287n. Okrem toho právna doktrína vyjadrila svoj názor v stanoviskách jednotlivých právnických fakúlt, podrobne popísaných v bodoch 9. a 10.

18.4. Senát 6C tiež poukazuje aj na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. PL. US 39/2015 z 1.7.2015, podľa ktorého senátom 6C preferovaný výklad je ústavne konformný. Veľký senát k tomu uvádza, že je síce pravdou, že ústavný súd nevidel v takejto interpretácii žiadne ústavnoprávne prekážky, ale zároveň sa ani nevyjadril, že by takéto prekážky predstavoval výklad, podľa ktorého za vymáhateľnú pohľadávkou treba považovať pohľadávku žalovateľnú.

19. Veľký senát predovšetkým zdôrazňuje, že k zmene judikatúry najvyššieho súdu sa musí pristupovať len vtedy, ak sa tým nezasahuje do princípu právnej istoty, v nevyhnutnej miere a ak sú pre zmenu dané predpoklady. Zmena judikatúry je nevyhnutná aj v prípade, ak treba zmeniť nesprávny právny názor. V danej veci však o takýto prípad nejde. Dôsledkom takejto interpretácie je potom záver vyslovený v druhej vete tohto uznesenia veľkého senátu, teda že vymáhateľná pohľadávka v zmysle ustanovenia § 42a odsek 1 Občianskeho zákonníka je pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať v základnom súdnom konaní.

20. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že ak odvolací súd interpretoval pojem vymáhateľná pohľadávka ako vykonateľná pohľadávka, odklonil sa v tejto otázke od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolanie dovolateľa v tejto otázke možno považovať za prípustné a keďže rozsudok

odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, je ním podané dovolanie zároveň aj dôvodné.

21. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky neostalo preto iné, než vyššie uvedený rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 449 a § 450 C. s. p.). V novom rozhodnutí vo veci rozhodne tento súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 6 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.